

Izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar¹
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Mr. sc. Senija Ledić²
Županijski sud u Splitu

PRIMJENA PRAVILA POSTUPKA U PARNICAMA IZ RADNOG ODNOSA – NEKI PRAVNI PRIJEPORI

UDK: 349.2:347.9
DOI: 10.31141/zrpf.2020.57.138.1011
Pregledni znanstveni rad
Primljeno: 1. lipnja 2020.

Cilj je rada analizirati i raspraviti područje primjene pravila Zakona o parničnom postupku (ZPP) u posebnom postupku u parnicama iz radnog odnosa. Treba, naime, primijetiti da niti ZPP, a ni Zakon o radu ne određuju pojam radnog spora. U domaćoj sudskoj praksi posebice je sporno pitanje predstavlja li radni spor i spor što ga pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu. Štoviše, upravo o tom pravnom pitanju postoji neujednačenost sudske prakse.

U radu se, prvo, pokušava općenito odrediti pojam radnog spora uzimajući u obzir relevantne teorijske izvore. Potom slijedi dio o pojmu radnog spora u domaćoj sudskoj praksi, u kojem se kazuistički raspravljaju i analiziraju različita shvaćanja o pravnoj prirodi određene kategorije sporova, i to spora koji pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost, kao i spora koji nasljednik radnika (ostavitelja) nastavlja nakon prekida postupka uslijed smrti radnika kao tužitelja ili pak pokreće radi naknade štete zbog smrti radnika (ostavitelja) protiv njegova poslodavca i/ili osiguratelja. Prilikom analize i rasprave poimanja domaće sudske prakse o radnom sporu, uzimaju se u obzir i određeni poredbenopravni izvori te sudska praksa (Slovenija). U zaključnom dijelu rada sadržana je sumarna sinteza glavnih rezultata istraživanja, kao i određene projekcije *de lege ferenda*.

Ključne riječi: radni spor, spor radi naknade štete, ozljeda na radu, sudska praksa, postupak

1. UVOD: ODREĐENJE PREDMETA ISTRAŽIVANJA

Postupak u parnici iz radnog odnosa uređen je kao posebni postupak u Glavi dvadeset i sedam Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP; čl. 433.

¹ Izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar, izvanredna profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, Zagreb; e-mail: saras@pravo.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8908-775X.

² Mr. sc. Senija Ledić, sutkinja Županijskog suda u Splitu, Gundulićeva 29a, Split; e-mail: Senija.Ledic@zsst.pravosudje.hr.

– čl. 437. ZPP-a).³ Uz odredbe ZPP-a, pravila postupka u parnici iz radnog odnosa sadržana su i u Zakonu o radu (u daljnjem tekstu: ZR).⁴ Ako posebnim odredbama ZPP-a i ZR-a o parnici iz radnog odnosa nije što drugo određeno, u tim posebnim procedurama primjenjuju se ostale odredbe ZPP-a (čl. 433. ZPP-a). Stoga je parnični postupak reguliran općim pravilima ZPP-a za rješavanje građanskopravnih sporova u kompetencijsko-funkcionalnom smislu (čl. 1. ZPP-a) te posebnim pravilima ZPP-a za postupak u parnicama iz radnog odnosa opća, osnovna i redovna metoda pravne zaštite u slučaju sporova iz radnog odnosa.⁵

Posebne karakteristike procedure u parnicama iz radnog odnosa očituju se u tzv. preudskom postupku ostvarivanja prava iz radnog odnosa i rokovima za traženje zaštite povrijeđenog prava pred sudom, naglašenoj hitnosti u postupanju i oficijelnim ovlastima suda, zastupanju i parničnoj sposobnosti određene kategorije stranaka, teretu dokazivanja, pitanjima nesuspendivnosti žalbe te kriterija za ulaganje revizije u pojedinim od tih sporova. Razloge posebnog reguliranja procedure u ovoj vrsti građanskopravnih sporova u načelu treba tražiti u zaštiti procesnopravne pozicije radnika kao slabije strane u sporu.

ZR-om je propisana, naime, posebna procesna pretpostavka prethodnog obraćanja poslodavcu radi ostvarenja određenih prava iz radnog odnosa prije pokretanja sudskog postupka u radnim sporovima, čiji je posredni predmet spora ostvarenje nenovčanih prava i obveza iz radnog odnosa (čl. 133. st. 3. ZR-a) i/ili zaštita dostojanstva radnika (čl. 134. ZR-a). S druge strane, u sporovima radi naknade štete ili drugog novčanog potraživanja iz radnog odnosa ne bi se primjenjivale odredbe ZR-a o prethodnom obraćanju poslodavcu radi ostvarenja prava iz radnog odnosa (čl. 133. st. 3. ZR-a). Međutim, time nije isključena i primjena odredaba ZPP-a o prethodnoj provedbi postupka radi mirnog rješenja spora kao posebnoj procesnoj pretpostavci u onim radnim sporovima u kojemu se kao stranka javlja Republika Hrvatska (*arg. ex.*: čl. 133. st. 3. ZR-a u vezi s čl. 186.a ZPP-a).⁶

Drugo obilježje posebne procedure rješavanja sporova iz radnih odnosa očituje se u njezinoj načelnoj hitnosti (čl. 434. ZPP-a). U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu

³ Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, 4/1977 – 35/1991; Narodne novine RH, 26/1991, 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/2003, 88/2005 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/2007 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/2008, 96/2008 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/2008 – ispravak, 57/2011, 148/2011 – pročišćeni tekst, 25/2013, 89/2014 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/2019.

⁴ Zakon o radu, Narodne novine, 93/2014, 127/2017, 98/2019.

⁵ Usp. Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, VII. izd., Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 793; Dika, M.; Potočnjak, Ž.; Gotovac, V., „Radni sporovi“, u: Potočnjak, Ž. (ur.), *Radni odnosi u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Organizator, Zagreb, 2007., str. 664.; Aras, S., „Sudski postupak u individualnim radnim sporovima“, *Pravo i porezi*, br. 2, 2014., str. 43.

⁶ O prethodnom obraćanju poslodavcu i zahtjevu za zaštitu prava kao procesnoj pretpostavci dopuštenosti sudske zaštite v. više u: Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 799-803; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 672-680; Milković, D., „Sudska zaštita prava iz radnog odnosa“, *Radno pravo*, br. 7-8, 2012., str. 31-35; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 50-51.

pozornost na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova (čl. 434. st. 1. ZPP-a).⁷ Pritom ZPP nije samo načelno deklarirao hitnost postupka u parnici iz radnog odnosa, već je nizom odredaba nastojao operacionalizirati to načelo. Tako u postupku u parnicama iz radnih odnosa, nakon Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019.,⁸ rok za odgovor na tužbu je petnaest dana (čl. 434. st. 2. ZPP-a). U sporovima iz radnih odnosa koje pokreće radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu i u kolektivnim radnim sporovima, ako zakonom nije određen kraći rok, ročište za glavnu raspravu mora se održati u roku od trideset dana od dana primitka odgovora na tužbu (čl. 434. st. 3. ZPP-a). Uz to, postupak pred prvostupanjskim sudom mora se okončati u roku od šest mjeseci od dana podnošenja tužbe (čl. 434. st. 4. ZPP-a), dok je drugostupanjski sud dužan donijeti odluku o žalbi u roku od trideset dana od dana primitka žalbe (čl. 434. st. 5. ZPP-a).

U postupku u parnicama iz radnih odnosa načelo oficijelnosti je izriječno naglašeno kod određivanja privremenih mjera. U tijeku tog postupka, naime, sud može i po službenoj dužnosti odrediti privremene mjere koje se primjenjuju u ovršnom postupku radi sprečavanja nasilnog postupanja ili radi otklanjanja nenadoknadive štete (čl. 435. ZPP-a).⁹

Zaštita procesnopravne pozicije radnika kao slabije strane u sporu očituje se posebice i kroz odredbe o parničnoj sposobnosti maloljetne osobe kao radnika te zastupanju u parnicama iz radnog odnosa. U parničnom postupku, stranka koja je potpuno poslovno sposobna može sama obavljati radnje u postupku (čl. 79. st. 1. ZPP-a). Također, i maloljetnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost, parnično je sposoban u granicama u kojima mu se priznaje poslovna sposobnost (čl. 79. st. 3. ZPP-a). U tom okviru treba istaknuti odredbu čl. 20. ZR-a, prema kojoj maloljetnik koji nije stekao potpunu poslovnu sposobnost, ako se zaposli, a to može s navršениh petnaest godina i uz suglasnost roditelja odnosno skrbnika, ima (djelomičnu) poslovnu sposobnost za sklapanje i raskidanje toga ugovora o radu te za poduzimanje svih pravnih radnji u vezi s ispunjenjem prava i obveza iz toga ugovora ili u vezi s tim ugovorom; dakle, maloljetnik bi bio parnično sposoban u sporovima iz radnog odnosa koji je ovlašten samostalno zaključiti radi zaštite prava

⁷ Odredbe o načelnoj hitnosti u postupanju suda sadrže i Zakon o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, 82/2008, 138/2012, 69/2017 (u daljnjem tekstu: ZRS); v. čl. 30. st. 5. ZRS-a) te Zakon o suzbijanju diskriminacije (Narodne novine, 85/2008, 112/2012 (u daljnjem tekstu: ZSD); čl. 16. st. 2. i 3. ZSD-a), koji među ostalim reguliraju posebnosti procedura u određenoj kategoriji radnih sporova, i to diskriminacijskih radnih sporova te sporova zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja. O raspravama o određenju radnih sporova, posebice prema proceduralnom kriteriju v. *infra ad 2*.

⁸ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019., Narodne novine, 70/2019; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 19.

⁹ Kao privremenu mjeru osiguranja, sud je ovlašten odrediti privremeno vraćanje radnika na rad, kao i plaćanje naknade za vrijeme radnog spora, ako je to nužno za uzdržavanje radnika i osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati (čl. 347. st. 1. t. 10. Ovršnog zakona (Narodne novine, 112/2012, 25/2013, 93/2014, 55/2016, 73/2017; u daljnjem tekstu: OZ). Treba istaknuti i da ZSD posebno regulira pretpostavke za određivanje privremenih mjera u diskriminacijskim radnim sporovima te sporovima zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja (v. čl. 19. ZSD-a).

iz toga radnog odnosa (*arg. ex*: čl. 79. st. 3. ZPP-a u vezi s čl. 20. st. 1. ZR-a).¹⁰ Uz to, radnika u postupku u parnicama iz radnih odnosa može zastupati kao punomoćnik i osoba koja je u radnom odnosu u sindikatu, čiji je on član ili u udruzi sindikata u koju je udružen sindikat čiji je on član (čl. 434.a st. 1. ZPP-a), dok poslodavca može u tom postupku kao punomoćnik zastupati i osoba koja je u radnom odnosu u udruzi poslodavaca, čiji je on član ili u udruzi poslodavaca više razine u koju je udružena udruga poslodavaca, čiji je on član (čl. 434.a st. 2. ZPP-a).¹¹

I odredbe ZR-a i ZSD-a o teretu dokazivanja u parnicama iz radnih odnosa inspirirane su potrebom zaštite radnika kao slabije strane spora (v. čl. 135. ZR-a; čl. 20. ZSD-a).¹² Treba istaknuti i odredbu čl. 437. ZPP-a, prema kojoj u ovim sporovima sud može iz važnih razloga odlučiti da žalba ne zadržava ovrhu odluke (čl. 437. ZPP-a),¹³ kao i okolnost da je i nakon ZIDZPP-a 19 i redefiniranja revizije kao izvanrednog pravnog lijeka, ovaj pravni lijek u određenim parnicama iz radnih odnosa dopušten *ex lege*. Nakon ZIDZPP-a 19 revizija je, naime, dopuštena *ex lege* u onim parnicama iz radnog odnosa u kojima je predmet spora postojanje ugovora o radu, odnosno prestanak radnog odnosa ili utvrđenje postojanja radnog odnosa (čl. 382.a st. 1. ZPP-a).^{14 15}

Uzimajući u obzir navedene posebnosti procedure u parnicama iz radnih odnosa, potrebno je odrediti područje primjene tih pravila. Određujući građanskopravne sporove u odredbi čl. 1. ZPP-a na koje se primjenjuju pravila toga Zakona, izrijeком se navodi i „radni spor“. Treba, međutim, primijetiti da niti ZPP niti ZR ne određuju pojam radnog spora. Naprotiv, ZPP, regulirajući poseban postupak, koristi kao zakonski termin „parnica iz radnog odnosa“ (čl. 433. – čl. 437. ZPP-a). U domaćoj sudskoj praksi posebice je sporno pitanje predstavlja li radni spor, i spor što ga pokreće radnik radi naknade štete, zbog ozljede na radu, protiv osiguratelja kod

¹⁰ O tome v. više u: Aras Kramar, Slađana, *Postupak pred trgovačkim sudovima, Trgovački statusni parnični postupci*, Narodne novine, Zagreb, 2014., str. 33-35.

¹¹ U redovnom parničnom postupku stranku kao punomoćnik u načelu može zastupati samo odvjetnik (čl. 89.a st. 1. ZPP-a).

¹² V. više u: Dika, M., „Sudski postupak u radnim sporovima zbog povrede prava iz radnog odnosa“, u: Ruždjak, M. (opća redakcija), *Ogledi o novom Zakonu o radu – glavna obilježja, ugovori o radu, menadžerski ugovori, plaće, dopusti, otkazi, program zbrinjavanja*, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 160-163; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 52.

¹³ U odnosu na diskriminacijske radne sporove te sporove zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja, sadržajno isto određenje nalazi se i u odredbama čl. 22. ZSD-a.

¹⁴ ZIDZPP 19 naziva se i „revizijska novela“ jer je njome značajnije redefiniran ovaj izvanredni pravni lijek. Prema ZPP-u nakon ZIDZPP-a 19, stranke mogu podnijeti reviziju protiv presude donesene u drugom stupnju samo ako je Vrhovni sud Republike Hrvatske dopustio podnošenje revizije (tzv. revizija po dopuštenju VSRH-a) (čl. 382. st. 1. ZPP-a). Uz to, ZPP izrijeком određuje sporove u kojima je revizija *ex lege* dopuštena (v. čl. 382.a ZPP-a).

¹⁵ ZIDZPP-om 19 napuštena su posebna rješenja postupka u parnicama iz radnog odnosa prema kojima je sud u presudi u kojoj je nalagao izvršenje kakve činidbe određivao paricijski rok od osam dana za njezino izvršenje (prije čl. 436. ZPP-a), kao i ono o roku za podnošenje žalbe u trajanju od osam dana (prije čl. 437. st. 1. ZPP-a). Nakon ZIDZPP-a 19, na pitanja trajanja paricijskog roka te roka za žalbu protiv prvostupanjske odluke i u ovim posebnim procedurama za sporove iz radnih odnosa primjenjivale bi se opće odredbe ZPP-a (čl. 433. ZPP-a). Međutim, u diskriminacijskim radnim sporovima sud bi i dalje mogao odrediti kraći rok za ispunjenje činidbe koje su naložene tuženiku (v. čl. 22. ZSD-a).

kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu. Štoviše, upravo o tom pitanju postoji neujednačenost sudske prakse.

Određivanje pojma radnog spora na koji bi se primjenjivala opisana pravila posebne procedure, posebice dobiva na značenju nakon osnivanja specijaliziranog suda za sporove iz radnog odnosa,¹⁶ kao i propisivanja zakonske osnove za specijalizaciju drugostupajskih sudova u ovim sporovima.¹⁷ Tomu treba pridodati i propis o sudskim pristojbama prema kojem su radnici kao stranke u sporovima i drugim postupcima u vezi s ostvarivanjem svojih prava iz radnih odnosa, oslobođeni plaćanja sudske pristojbe (čl. 11. st. 1. t. 3. Zakona o sudskim pristojbama).¹⁸ Stoga je važno da sud utvrdi činjeničnu premisu koju će podvesti pod pravni pojam „radnog spora“ radi formiranja zaključka o primjeni posebnih pravila u parnicama iz radnih odnosa.

U drugom dijelu rada, koji slijedi nakon uvoda, najprije će se pokušati općenito odrediti pojam radnog spora, uzimajući u obzir relevantne teorijske izvore. Potom slijedi dio o pojmu radnog spora u domaćoj sudskoj praksi, u kojem će se kazuistički raspraviti i analizirati različita shvaćanja o pravnoj prirodi određene kategorije sporova, i to spora koji pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu, kao i spora koji nasljednik radnika (ostavitelja) nastavlja nakon prekida postupka uslijed smrti radnika kao tužitelja ili pak pokreće radi naknade štete zbog smrti radnika (ostavitelja) protiv njegova poslodavca i/ili osiguratelja. Prilikom analize i rasprave poimanja domaće sudske prakse o radnom sporu, uzet će se u obzir i određeni poredbenopravni izvori te sudska praksa. U zaključnom dijelu rada sadržana je sumarna sinteza glavnih rezultata istraživanja, kao i određene projekcije *de lege ferenda*.

2. O DOKTRINARNOM ODREĐENJU RADNOG SPORA

U pokušaju određenja radnog spora, u teoriji se u načelu prihvaća personalno-kauzalni kriterij. Prema tom kriteriju, to su sporovi između poslodavaca ili njihovih organizacija i radnika ili njihovih organizacija, koji nastaju u vezi s određenim radnim odnosom ili u vezi s kolektivnim uređenjem radnih odnosa, kao i pravima sindikata ili, općenito, u vezi s odnosima organizacija radnika i poslodavaca.¹⁹ I Međunarodna organizacija rada prepoznaje koncept radnog spora kao neslaganje oko mjera ili situacija koje se odnose na pojedinačni radni odnos ili koje utječu

¹⁶ Općinski radni sud u Zagrebu započeo je s radom 1. siječnja 2012. (v. čl. 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima sudova iz 2011., Narodne novine, 84/2011).

¹⁷ Za odlučivanje o žalbama protiv odluka svih općinskih sudova u sporovima iz radnih odnosa određuju se Županijski sud u Osijeku, Županijski sud u Rijeci, Županijski sud u Splitu i Županijski sud u Zagrebu (čl. 4. Zakona o područjima i sjedištima sudova, Narodne novine, 67/2018).

¹⁸ Zakon o sudskim pristojbama, Narodne novine, 118/2018; u daljnjem tekstu: ZSP.

¹⁹ Tako v. Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 793-794; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 651-652; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 42-43.

ili mogu utjecati na uvjete rada jednog ili više radnika, kad se ta mjera ili situacija protivi odredbama kolektivnog ugovora, pojedinačnog ugovora o radu, pravilnika o radu, zakona ili običaja zanimanja odnosno djelatnosti.²⁰ Iz takvog određenja pojma proizlazi da su radni sporovi posljedica suprotstavljenih interesa između radnika i poslodavaca.

Doktrinarno poimanje radnog spora, uz primjenu personalno-kauzalnog kriterija, pravi razliku između tzv. individualnog i kolektivnog radnog spora. Takvo poimanje radnog spora, kao individualnog i kolektivnog, također je prihvaćeno i u preporukama te publikacijama Međunarodne organizacije rada.²¹ U tom je smislu individualni radni spor takav spor između poslodavca i jednog ili više radnika koji nastupaju kao pojedinci, o pravima i obvezama sudionika u sporu u vezi s određenim radnim odnosom ili odnosima.²² S druge strane, kolektivni radni spor određuje se kao spor između poslodavaca ili njihovih organizacija te organizacija radnika u vezi s kolektivnim uređenjem radnih odnosa, kao i sporovi u vezi sa statusom sindikata.²³

ZR izrijeком ne koristi pojam individualni radni spor,²⁴ niti određuje njegovo značenje, a time ni područje primjene pravila posebne procedure u parnicama iz radnog odnosa. Neki autori, međutim, uporište za primjenu personalno-kauzalnog kriterija, općenito poimanje radnog spora kao individualnog i kolektivnog, posredno izvode iz odredaba ZR-a o individualnim radnim odnosima i ostvarivanju prava i obveza iz radnog odnosa,²⁵ te odredaba ZR-a o kolektivnim radnim odnosima, sudskoj zaštiti prava iz kolektivnog ugovora, te o rješavanju kolektivnih radnih sporova.^{26 27}

²⁰ V. načelo 2. i 3. Examination of Grievances Recommendation, No. 130, International Labour Organization, Geneva, 1967., https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312468:NO (20. III. 2020.); v. i Ebisui, M; Cooney, S.; Fenwick, C., „Resolving individual labour disputes: A general introduction“, u: Ebisui, M; Cooney, S.; Fenwick, C. (ur.), *Resolving individual labour disputes: A comparative overview*, International Labour Office, Geneva, 2016., https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_488469.pdf (20. III. 2020.), str. 4. i slj.

²¹ V. tako Voluntary Conciliation and Arbitration Recommendation, No. 92, International Labour Organization, Geneva, 1951., https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312430:NO (20. III. 2020.); Examination of Grievances Recommendation, No. 130, *op. cit.* u bilj. 20; v. i International Training Centre of the International Labour Organization, *Labour Dispute Systems, Guidelines for improved performance*, International Training Centre of the International Labour Organization, Turin, 2013., https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---dialogue/documents/publication/wcms_211468.pdf (20. III. 2020.), str. 17-18.; Ebisui, M; Cooney, S.; Fenwick, C., *op. cit.* u bilj. 20, str. 4. i slj.

²² Tako v. Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 793-794; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 651-652; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 42-43.

²³ Tako v. Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 793-794; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 651-652; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 42-43.

²⁴ U odredbama ZR-a izrijeком se kao zakonski termin koristi pojam „kolektivni radni spor“ (v. Glava IV. ZR: 7. Štrajk i rješavanje kolektivnih radnih sporova, v. čl. 210. ZR-a).

²⁵ V. čl. 131. – čl. 139. ZR-a.

²⁶ V. čl. 204., čl. 206., čl. 208., čl. 210. – čl. 212., čl. 217. – čl. 219. ZR-a.

²⁷ Tako Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 794; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 652-653; Dika, *op. cit.* u bilj. 12, str. 140-141; Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 43.

U teoriji se ističe i razlika među pravnim i interesnim radnim sporovima, uzimajući u obzir prirodu posrednog predmeta spora.²⁸ U okviru ostvarivanja prava i obveza iz individualnog radnog odnosa, od posebnog je značenja, međutim, podjela na statusne i imovinske sporove, ali i one mješovite prirode, statusno-imovinske sporove.²⁹ Kriterij određenja radnih sporova mogao bi biti i pravozaštitni zahtjev. Prema kriteriju zahtjeva za pružanje pravne zaštite, među radnim sporovima razlikovali bi se oni deklaratorne, kondemnatorne i/ili konstitutivne prirode.³⁰

Polazeći od uvodne teze da je parnični postupak reguliran općim pravilima ZPP-a za rješavanje građanskopravnih sporova te posebnim pravilima ZPP-a za postupak u parnicama iz radnog odnosa opća, osnovna i redovna metoda pravne zaštite u slučaju sporova iz radnog odnosa (čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; *arg ex* čl. 433. ZPP-a), radni sporovi mogli bi se klasificirati i prema tzv. proceduralnom kriteriju, kriteriju primjene posebnih pravila postupka radi rješavanja spora iz radnog odnosa. Tako se razlikuju radni sporovi pred trgovačkim sudovima, radni sporovi male vrijednosti koji se mogu voditi pred općinskim i trgovačkim sudovima te diskriminacijski radni sporovi i sporovi zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja.

Ako je stvarna nadležnost trgovačkog suda utvrđena ZPP-om ili posebnim zakonom, radni sporovi rješavaju se pred trgovačkim sudovima (*arg. ex* čl. 34. st. 1. t. 10. ZPP-a); dakle, uz podrednu primjenu pravila postupka pred trgovačkim sudovima.³¹ Općinski sudovi u parničnom postupku, naime, uvijek sude u prvom stupnju u svim sporovima iz radnih odnosa ako posebnim odredbama ZPP-a ili nekog drugog zakona za neke radne sporove nije utvrđena nadležnost nekog drugog suda.³² U slučaju otvaranja stečajnog postupka nad nekom od stranaka stoga neće prestajati stvarna nadležnost općinskih sudova u radnim sporovima (*arg. ex* čl. 34.b t. 5. ZPP-a). Postojat će, međutim, stvarna nadležnost trgovačkog suda za neke od radnih sporova te će se oni rješavati uz podrednu primjenu pravila postupka pred trgovačkim sudovima ako je nadležnost tih sudova izrijekom utvrđena ZPP-om ili posebnim zakonom (*arg. ex* čl. 34.b t. 5. ZPP-a).

Tako trgovački sudovi u parničnom postupku u prvom stupnju sude sporove između članova trgovačkoga društva međusobno te između članova društva i društva koji se tiču upravljanja društvom i vođenja poslova društva, kao i prava i

²⁸ Tako Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 793-794; Dika, Potočnjak i Gotovac, *op. cit.* u bilj. 5, str. 654-655; Dika, *op. cit.* u bilj. 12, str. 139.

²⁹ Primjerice v. Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 43.

³⁰ Primjerice v. *ibid.*

³¹ Na radne sporove iz nadležnosti trgovačkih sudova primarno se primjenjuju pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa (*arg. ex*: čl. 489. ZPP-a; čl. 433. – čl. 437. ZPP-a), a potom podredno pravila ZPP-a o postupku pred trgovačkim sudovima (Glava trideset druga ZPP-a: čl. 488. – čl. 502. ZPP-a) te sekundarno „ostale odredbe“ ZPP-a (*arg. ex*: čl. 433. u vezi s čl. 489. i čl. 488. ZPP-a). O tome v. i Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 43-44.

³² Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011. (Narodne novine, 57/2011; u daljnjem tekstu: ZIDZPP 11) proširena je nadležnost općinskih sudova u parničnom postupku u prvom stupnju na sve sporove iz radnih odnosa, u odnosu na rješenje koje mu je prethodilo. Prije ZIDZPP-a 11, naime, općinski su sudovi bili u prvom stupnju u parničnom postupku uvijek nadležni (samo) ako se radilo o sporovima iz radnih odnosa koje je pokretao radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu (prič. čl. 34. st. 1. t. 10. ZPP-a).

obveza članova društva koji proizlaze iz njihova položaja u društvu, sporove između predsjednika i članova uprave ili nadzornog odbora društva i društva ili njegovih članova, koji nastanu u svezi s njihovim radom u društvu ili za društvo (čl. 34.b t. 3. ZPP-a). Uz to, nadležnost je trgovačkih sudova za određene radne sporove utvrđena i Pomorskim zakonikom (u daljnjem tekstu: PZ).³³ Za suđenje u svim sporovima između člana posade broda i broдача, ili poslovođe ili kompanije, te zapovjednika i broдача, ili poslovođe ili kompanije nadležni su trgovački sudovi nadležni za pomorske sporove (čl. 164. PZ-a).³⁴

Prema proceduralnom kriteriju, radni sporovi mogu se odrediti i kao radni sporovi male vrijednosti. U postupku pred općinskim sudom radni sporovi male vrijednosti jesu sporovi čija vrijednost predmeta spora ne prelazi svotu od 10.000,00 kuna (čl. 458. ZPP-a), a u postupku pred trgovačkim sudovima čija vrijednost ne prelazi 50.000,00 kuna (čl. 502. ZPP-a). Iznimka su sporovi iz radnih odnosa koje je radnik pokrenuo protiv odluke o prestanku ugovora o radu s obzirom na to da se

³³ Pomorski zakonik, Narodne novine, 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015, 17/2019.

³⁴ Karakteristika je pravila postupka pred trgovačkim sudovima, kao podređenih pravila postupka za radne sporove iz nadležnosti tih sudova, nakon ZIDZPP-a 19, u jačanju načela pismenosti. Prema ZPP-u nakon ZIDZPP-a 19, u postupku pred trgovačkim sudovima sud će u načelu utvrđivati odlučne činjenice na temelju isprava (čl. 492.a ZPP-a). Tomu treba pridodati i odredbe čl. 492.c ZPP-a o prilaganju pismenih iskaza stranaka i svjedoka, prema kojima u postupku pred trgovačkim sudovima sud može odlučiti da stranke prilože pismene iskaze stranaka ili svjedoka s ovjerenim potpisom davatelja iskaza kod javnog bilježnika, kao i da ti pismeni iskazi moraju biti priloženi najkasnije do zaključenja prethodnog postupka. Ako niti jedna od stranaka ne bi osporila ovjereni pismeni iskaz stranke ili svjedoka i ako bi sud to ocijenio nepotrebnim, sud neće usmeno saslušati stranku ili svjedoka (čl. 492.c st. 3. ZPP-a). Osim toga, ako bi se usmeno saslušanje stranaka ili svjedoka i provelo, ono bi se svelo na postavljanje pitanja radi provjere, dopune ili razjašnjenja navoda iz tih pismenih iskaza (čl. 492.c st. 1. ZPP-a). Također, ZPP-om nakon ZIDZPP-a 19 regulirane su inkvizitorne ovlasti trgovačkog suda u utvrđivanju sadržaja trgovačkih običaja (v. čl. 492.b ZPP-a). U postupku pred trgovačkim sudovima propisani su i kraći rokovi, u odnosu na opće odredbe ZPP-a, za podnošenje prijedloga za povrat u prijašnje stanje (čl. 500. ZPP-a). Također, u postupcima pred trgovačkim sudovima vrijede, u odnosu na opće odredbe ZPP-a, posebne odredbe o zakazivanju ročišta u hitnim slučajevima (čl. 495. st. 1. ZPP-a), kao i, nakon ZIDZPP-a 19, o obavještanju stranaka o zakazanim ročištima i drugim naknadno određenim ročištima putem mrežne stranice e-predmet (čl. 495. st. 2. ZPP-a). Tomu treba pridodati i širenje kompetencija sudskih savjetnika, nakon ZIDZPP-a 19, za donošenje određenih odluka o privremenom zaustavljanju aktivnosti u parnici, kao i o nastavku prekinutog postupka pred trgovačkim sudovima (čl. 495. st. 3. ZPP-a).

ti sporovi, prema ZPP-u, ne smatraju sporovima male vrijednosti (čl. 459. ZPP-a).³⁵ Uzimajući u obzir posebna pravila postupka koja se primjenjuju, posebnu vrstu sporova iz radnih odnosa činili bi, prema proceduralnom kriteriju, i diskriminacijski radni sporovi i radni sporovi zbog uznemiravanja te spolnog uznemiravanja. Diskriminacijski radni sporovi, te oni zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja, rješavaju se primjenom postupovnih pravila ZSD-a, a podredno, primjenom pravila postupka ZPP-a u parnicama iz radnog odnosa (*arg. ex.* čl. 16. st. 2., čl. 17. st. 2. ZSD-a u vezi s čl. 433. – čl. 437. ZPP-a) te „ostalih odredaba“ ZPP-a (*arg. ex.* čl. 17. st. 2. ZSD-a u vezi s čl. 16. st. 2. ZSD-a i čl. 433. ZPP-a).³⁷

3. POJAM RADNOG SPORA U SUDSKOJ PRAKSI

3.1. Sudska praksa

U domaćoj sudskoj praksi javila su se različita shvaćanja o pravnoj prirodi spora, a time i primjeni pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa, koji pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu:

- (1) prema jednom shvaćanju, izrijeком i izravno ova se vrsta spora smatra imovinsko-pravnim sporom iz ugovora o osiguranju na koje se stoga ne primjenjuju posebna pravila postupka u parnicama iz radnog odnosa.

³⁵ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003. (Narodne novine, 117/2003) otvorena je mogućnost da se radni sporovi rješavaju uz primjenu pravila postupka u sporovima male vrijednosti propisivanjem (samo) sporova koje je radnik pokrenuo protiv odluke o prestanku ugovora o radu kao sporova koji se nikada ne smatraju sporovima male vrijednosti (v. prij. čl. 459. ZPP-a). *Arg. a contrario* ex čl. 459. ZPP-a, ostali sporovi iz radnih odnosa, naravno, ako bi bio ispunjen i vrijednosni kriterij (čl. 458., čl. 502. ZPP-a) smatrali bi se sporovima male vrijednosti te bi se rješavali prema pravilima postupka u sporovima male vrijednosti (Glava trideseta ZPP-a: čl. 457. – čl. 467.a ZPP-a), a podredno prema odredbama postupka u parnicama iz radnog odnosa (*arg. ex.* čl. 457. ZPP-a; čl. 433. – čl. 437. ZPP-a) te, sekundarno, podredno prema „ostalim odredbama“ ZPP-a (*arg. ex.* čl. 457. u vezi s čl. 433. ZPP-a). Također, i radni sporovi male vrijednosti u postupku pred trgovačkim sudovima, ako bi se inače radilo o radnom sporu za koji je utvrđena nadležnost trgovačkog suda (*arg. ex.* čl. 34. st. 1. t. 10. ZPP-a) te ako bi bio ispunjen vrijednosni kriterij (čl. 502. ZPP-a), rješavali bi se prema pravilima postupka u sporovima male vrijednosti (čl. 457. – čl. 467.a ZPP-a), dok bi se podredno na ona pitanja koja nisu regulirana postupkom u sporovima male vrijednosti primjenjivale odredbe postupka u parnicama iz radnog odnosa (*arg. ex.* čl. 457. ZPP-a; čl. 433. – čl. 437. ZPP-a), a sekundarno, podredno odredbe postupka pred trgovačkim sudovima (*arg. ex.* čl. 489. ZPP-a; čl. 488. – čl. 502. ZPP-a) te, konačno, „ostale odredbe“ ZPP-a (*arg. ex.* čl. 457. u vezi s čl. 433. i čl. 488. ZPP-a). O tome v. i Aras, *op. cit.* u bilj. 5, str. 44.

³⁶ U slučajevima primjene pravila postupka u sporovima male vrijednosti i na radne sporove vrijedile bi posebnosti toga postupka, poput sustava prekluzija prava stranaka na iznošenje novih činjenica i predlaganje dokaza koji se vezuje uz raniji trenutak u razvoju parnice u odnosu na redovni postupak (čl. 461.a ZPP-a), skraćenog zapisnika koji se redigira u tim postupcima (čl. 463. ZPP-a), posljedica izostanka tužitelja s pripremnog ročišta nakon ZIDZPP-a 19 (čl. 465. ZPP-a) te posebnosti u odnosu na žalbene razloge, sastav žalbenog suda te, nakon ZIDZPP-a 19, i nesuspenzivnost žalbe (čl. 467., čl. 467.a ZPP-a).

³⁷ O postupku u diskriminacijskim radnim sporovima te sporovima zbog uznemiravanja i spolnog uznemiravanja v. više u: Dika, M., „Sudska zaštita u diskriminacijskim radnim sporovima“, u: Ružđjak, M. (opća redakcija), *Ogledi o novom Zakonu o radu – glavna obilježja, ugovori o radu, menadžerski ugovori, plaće, dopusti, otkazi, program zbrinjavanja*, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 171-199.

Tako je drugostupanjski sud zaključio da se u „... ovosudnom predmetu radi o tužbi tužiteljice radi naknade štete zbog pretrpljene ozljede na radu u odnosu na osiguravajuće društvo, pa da se tako ne radi o radnom sporu, već o naknadi štete temeljem ugovora o osiguranju poslodavca tužiteljice i tuženika kao osiguravajuće kuće“.³⁸ Pritom se tužitelj i u žalbi pozivao i argumentirao svoje shvaćanje o pravnoj kvalifikaciji spora, radi naknade štete protiv osiguratelja, kao radnog spora na temelju okolnosti postojanja solidarne odgovornosti poslodavca i osiguratelja u sporu radnika protiv osiguratelja poslodavca, te okolnosti da je potraživanje tužitelja vezano uz povredu na radu. Unatoč tomu što je potraživanje tužiteljice bilo vezano uz povredu na radu, Sud se pridržavao stava da nije riječ o radnom već o imovinskopravnom sporu iz ugovora o osiguranju.³⁹ Osim toga, suđeno je da u slučaju kad tužitelj potražuje naknadu štete od tuženika (osiguravajućeg društva) na temelju police osiguranja od odgovornosti, koje je on sklopio s poslodavcem, nisu ispunjeni uvjeti iz odredbe čl. 15. st. 1. ZSP-a o oslobođenju tužitelja od plaćanja sudske pristojbe.⁴⁰ Zanimljivo je i shvaćanje prema kojem se za odlučujuću okolnost i za kriterij u procjeni radi li se o radnom sporu – prihvaća personalni kriterij; dakle, radi li se o sporu između radnika i poslodavca, neovisno o prirodi posrednog predmeta spora. Tako je istaknuto da je riječ o radnom sporu u slučajevima spora radnika protiv poslodavca, radi naknade štete koju je radnik pretrpio na radu ili u svezi s radom. Međutim, u ovom predmetu suđeno je da se ne radi „... o sporu protiv poslodavca (on uopće nije stranka u postupku), već je naprotiv riječ o sporu između tužitelja i tuženika kao osiguratelja poslodavca, a tužitelj svoje potraživanje naknade štete prema tuženiku temelji isključivo na ugovoru o osiguranju – polici osiguranja od opće odgovornosti“.⁴¹ Iako je potraživanje tužitelja bilo vezano uz povredu na radu, Sud je i u ovom predmetu zauzeo stav da nije riječ o radnom sporu, već o imovinskopravnom sporu iz ugovora o osiguranju.⁴²

- (2) prema drugom shvaćanju, sporovi koje pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima za štete nastale na radu, izrijeком se smatraju radnim sporovima.⁴³ U prilog takvom stavu, među ostalim, iznosi se da u slučaju osiguranja od odgovornosti osiguratelj kao tuženik stupa u poziciju poslodavca te može prema radniku kao tužitelju istaknuti sve prigovore koje

³⁸ Županijski sud u Splitu, Gž R-155/16 od 23. I. 2017.

³⁹ *Ibid.* Tako i Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-327/09-2 od 4. VI. 2009.

⁴⁰ Županijski sud u Zagrebu, Gž-2387/18 od 15. V. 2018.

⁴¹ Županijski sud u Zagrebu, Gž R-1672/16 od 6. III. 2017.

⁴² *Ibid.*

⁴³ Tako izrijeком Županijski sud u Osijeku, Gž-1799/16 od 21. X. 2016.; tako i Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2379/17 od 12. IX. 2018., Županijski sud u Zagrebu, Gž R-1481/18 od 13. XI. 2018., potvrdio je prvostupanjsku presudu, Pr-2379/17 od 12. IX. 2018., međutim, nije kao drugostupanjski sud iznio svoje shvaćanje te se izjasnio u odnosu na pravnu kvalifikaciju spora. Tako izrijeком i Županijski sud u Splitu, Gž-3817/16 od 6. XII. 2018.

inače može istaknuti poslodavac. Uz to, osiguratelj kao tuženik odgovara na isti način i u istom opsegu kao što bi odgovarao poslodavac tužitelja, ali najviše do iznosa obveze koje je preuzeo osiguratelj.⁴⁴ Ima i onih sudova koji svoj stav o pravnoj prirodi spora radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja kao radnog spora, iskazuju prešutno, primjenjujući pravila posebnog postupka ZPP-a u parnicama iz radnog odnosa.⁴⁵

Unatoč neujednačenosti shvaćanja sudova o pravnoj prirodi sporova koje pokreće radnik radi naknade štete zbog ozljede na radu, protiv osiguratelja kod kojeg je poslodavac osigurao odgovornost prema radnicima (i trećim osobama) za štete nastale na radu, domaća je praksa jedinstvena oko kvalifikacije kauzalno istih sporova, ako ih pokreće radnik obuhvaćajući na pasivnoj strani i poslodavca i osiguratelja.⁴⁶ Te sporove sudska praksa poima kao radne sporove.⁴⁷ Pritom je izraženo stajalište da u ovim slučajevima osiguranja od odgovornosti od djelatnosti, osiguratelj solidarno s osiguranom pravnom osobom (poslodavcem) odgovara za štetu, ali najviše do iznosa svoje obveze.⁴⁸

3.2. Analiza i rasprava o sudskoj praksi određenja radnog spora

3.2.1. Općenito

Prilikom analize i rasprave opisane sudske prakse o pravnoj prirodi sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu trebalo bi razlikovati, čini se, nekoliko situacija: **(1)** okolnost da je radnik pokrenuo spor radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv poslodavca i njegova osiguratelja; **(2)** okolnost da je radnik pokrenuo spor radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv osiguratelja poslodavca; ali i, eventualno, **(3)** okolnost da su nasljednici kao sukcesori nastavili postupak nakon njegova prekida uslijed smrti radnika kao tužitelja protiv poslodavca i/ili osiguratelja

⁴⁴ Tako Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2785/16 od 30. I. 2018. i Županijski sud u Rijeci, Gž R-201/18 od 6. IX. 2018.

⁴⁵ Tako Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2370/16 od 2. I. 2018. (u predmetu je odbijen zahtjev radnika protiv osiguratelja radi naknade štete zbog ozljede na radu, a kao rok za žalbu istaknut je rok od osam dana (v. prij. čl. 437. st. 1. ZPP-a)); Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2383/16 od 15. XII. 2017. i Županijski sud u Rijeci, Gž R-72/18 od 28. VI. 2018. (u predmetu je prihvaćen tužbeni zahtjev, a kao paricijski rok te rok za žalbu bili su određeni rokovi od osam dana (v. prij. čl. 436., prij. čl. 437. st. 1. ZPP-a)). Napomena: radi se o odlukama sudova koje se donese prije ZIDZPP-a 19 kojim su izvršene intervencije u odredbe o paricijskom roku te roku za žalbu u postupku u parnicama iz radnog odnosa.

⁴⁶ Praksa je, također, jedinstvena u kvalifikaciji sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu koji se vode između radnika i poslodavca kao radnih sporova. Tako v. Crnić, I., „Naknada štete iz radnog odnosa“, *Informator*, br. 6383, 14. IX. 2015., str. 8.; v. i Crnić, I., „Naknada štete iz radnog odnosa“, *Informator*, br. 6387, 12. X. 2015., str. 5. Tako u odnosu na oslobodenje od plaćanja sudskih pristojbi u sporu radi naknade štete zbog ozljede na radu v. Županijski sud u Rijeci, Gž-574/95 od 3. IV. 1996.; tako u odnosu na rok za žalbu protiv prvostupanjske presude donesene u sporu radi naknade štete zbog ozljede na radu v. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2243/98 od 20. II. 2002. – oba judikata cit. prema Crnić, I., *Zakon o radu – Primjena u praksi: sa sudskom praksom po Zakonu o radu i drugim povezanim zakonima, literaturom i opsežnim abecednim kazalom pojmova*, 4. izd., Zagreb, Organizator, 2017., str. 263-264.

⁴⁷ Primjerice, v. Županijski sud u Splitu, Gž R-463/19 od 29. VIII. 2019.

⁴⁸ Tako Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2301/89 od 10. IV. 1990., PSP-51/135.

poslodavca ili (4) situaciju da su nasljednici pokrenuli postupak radi naknade štete zbog smrti radnika/ostavitelja uslijed ozljede na radu protiv poslodavca i/ili osiguratelja poslodavca.

3.2.2. Spor radi naknade štete zbog ozljede na radu između radnika te poslodavca i osiguratelja

U prvoj situaciji, ako bi radnik kao tužitelj podnio tužbu radi naknade štete zbog ozljede na radu obuhvaćajući na pasivnoj strani poslodavca i osiguratelja poslodavca, došlo bi do zasnivanja suparničarstva na pasivnoj strani. Radilo bi se o suparničarstvu poslodavca/osiguranika kao glavnog dužnika i osiguratelja kao solidarnog jamca na temelju ugovora o osiguranju od odgovornosti kao ugovora u korist trećeg – radnika (*arg. ex*: čl. 199 ZPP-a; čl. 111. st. 3., čl. 337. Zakona o obveznim odnosima⁴⁹).⁵⁰ Međutim, taj bi slučaj suparničarstva na temelju zakona (čl. 199. ZPP-a), treba uzeti, istodobno predstavljao i slučaj materijalnog suparničarstva na temelju solidarnosti kao pravne zajednice (*arg. ex* čl. 196. st. 1. t. 1. ZPP-a).⁵¹ U poredbenopravnim okvirima Hrvatskoj bliskih pravnih sustava (Austrija, Slovenija), dapače, takve su rasprave otklonjene i propisivanjem tzv. solidarne pravne zajednice kao osnove za zasnivanje materijalnog suparničarstva.⁵² Poslodavac i osiguratelj kao pasivni suparničari u sporu radi naknade štete zbog ozljede na radu i obični su suparničari.⁵³

U ovom slučaju suparničarstva, poslodavca kao glavnog dužnika i osiguratelja kao solidarnog jamca, mjesna nadležnost bi se prosuđivala prema tzv. atrakcijskom kriteriju; dakle, mjesno bi bio nadležan sud koji je nadležan za poslodavca kao glavnog dužnika (*arg. ex* čl. 50. ZPP-a). Uz to, treba uzeti da bi atrakcijski kriterij bio relevantan i za izbor pravila posebne procedure u radnim sporovima budući da sud u sporovima između radnika i poslodavca sudi (u načelu) prema pravilima toga postupka u parnicama iz radnih odnosa (*arg. ex*: čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a). Tako da bi se u sporovima radnika protiv poslodavca i osiguratelja radi naknade štete zbog ozljede na radu sudilo (primarno) prema pravilima postupka u parnicama iz radnih odnosa (*arg. a cohaerentia, a completudine ex*: čl. 50., čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a).

⁴⁹ Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018; u daljnjem tekstu: ZOO.

⁵⁰ Usp. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2301/89 od 10. IV. 1990., PSP-51/135.

⁵¹ Usp. Dika, M., *Građansko parnično pravo, Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku, IV. knjiga*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 135., 136., 149.

⁵² Tako v. Fasching, H. W., *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozeßrechts*, 2. izd., Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1990., str. 190.; Betetto, N., „Sosporniki“, u: Ude, L.; Galič, A. (ur.), *Pravdni postopek; Zakon s komentarjem*; 2. knjiga, Uradni list: GV Založba, Ljubljana, 2010., str. 238-239. Za srpsku pravu doktrinu usp. Poznić, B.; Rakić-Vodinielić, V., *Građansko procesno pravo*, 17. izd., Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, Službeni glasnik, Beograd, 2015., str. 227.

⁵³ U tom smislu, čini se, postoji jedinstveni stav doktrine i sudske prakse. V. Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 443.; Dika, *op. cit.* u bilj. 51, str. 160-161; Poznić, Rakić-Vodinielić, *op. cit.* u bilj. 52, str. 235. Usp. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2301/89 od 10. IV. 1990., PSP-51/135.

Također, u onim slučajevima u kojima bi postojala nadležnost trgovačkih sudova za sporove između radnika i poslodavaca prema ZPP-u ili posebnom propisu (*arg. ex*: čl. 34. st. 1. t. 10. i st. 2. ZPP-a),⁵⁴ treba uzeti da bi – prema atrakcijskom kriteriju – ona postojala i u situacijama, ako bi na pasivnoj strani bili obuhvaćeni poslodavac kao glavni dužnik, te osiguratelj kao jamac (*arg. ex* čl. 34.b t. 10. ZPP-a); dapače, u ovim situacijama primjena atrakcijskog kriterija i nadležnosti trgovačkih sudova, dovela bi i do podredne primjene pravila postupka pred trgovačkim sudovima (*arg. a cohaerentia, a completudine ex*: čl. 34.b t. 10., čl. 488. – čl. 502. ZPP-a) na ona pitanja koja nisu primarno regulirana pravilima posebne procedure u parnicama iz radnih odnosa (*arg. ex*: čl. 489., čl. 488. ZPP-a).⁵⁵

U poredbenopravnim okvirima, treba primijetiti da neki bliski pravni sustavi hrvatskom izriječkom propisuju nadležnost radnih sudova i primjenu pravila posebne procedure pred tim sudovima, za situacije sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu, koje pokreće radnik obuhvaćajući tužbom na pasivnoj strani poslodavca i osiguratelja poslodavca. Tako prema slovenskom Zakonu o radnim i socijalnim sudovima,⁵⁶ radni sud je nadležan za individualne radne sporove, među ostalim, one radi naknade štete u kojima je kao suparničar na pasivnoj strani obuhvaćen i osiguratelj (čl. 5. st. 2. SloZDSS-a).⁵⁷

3.2.3. Spor radi naknade štete zbog ozljede na radu između radnika i osiguratelja

U situacijama kad radnik tuži (samo) osiguratelja poslodavca radi naknade štete zbog ozljede na radu, domaći sudovi zauzimaju različita shvaćanja o pravnoj prirodi tih sporova te, posljedično, pravila procedure koja u njima treba primijeniti. Tomu treba pridodati i shvaćanje vrhovne instance pravnog sustava bliskog hrvatskom. Tako Vrhovni sud Republike Slovenije tumači sporove koje je pokrenuo radnik protiv osiguratelja radi naknade štete, kao sporove u kojima treba suditi sud opće nadležnosti, s obzirom na to da je tužitelj s tuženikom samo u građansko-pravnom odnosu u skladu s propisima obveznog prava.⁵⁸ Kao što je *supra ad* 3.2.2. već istaknuto, slovenski ZDSS izriječkom propisuje nadležnost radnih sudova i primjenu pravila posebne procedure pred tim sudovima (samo) za situacije sporova radi

⁵⁴ V. primjerice, čl. 34.b t. 3 ZPP-a i čl. 164. PZ-a. V. i *supra ad* 2.

⁵⁵ O primjeni proceduralnog kriterija kod određenja radnog spora v. *supra ad* 2.

⁵⁶ *Zakon o delovnih in socialnih sodiščih* Republike Slovenije, Uradni list, 2/2004, 10/2004 – ispravak, 45/2008 – Zakon o arbitraži (ZArbit), 45/2008 – Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (ZPP-D), 47/2010 – Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije, 43/2012 – Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije, 10/2017 – Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (ZPP-E); u daljnjem tekstu: SloZDSS.

⁵⁷ V. Galič, A., „Slovenia“, *Kluwer Law International*, Alphen aan den Rijn, 2008., str. 67. V. i *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 10/2007 od 16. V. 2007.; *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 34/2007 od 11. XII. 2007.; dostupne na: <http://www.sodnapraksa.si> (24. III. 2020.).

⁵⁸ Tako *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 10/2007 od 16. V. 2007.; *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 34/2007 od 11. XII. 2007.; dostupne na: <http://www.sodnapraksa.si> (24. III. 2020.).

naknade štete zbog ozljede na radu, koje pokreće radnik obuhvaćajući tužbom na pasivnoj strani poslodavca i osiguratelja poslodavca (čl. 5. st. 2. SloZDSS-a).

Prilikom analize i rasprave sudske prakse koja se javila u odnosu na pitanje primjene pravila posebne procedure u sporu iz radnog odnosa na sporove radi naknade štete zbog ozljede na radu, i to u slučaju kada je u ulozi tuženika osiguratelj, treba uzeti u obzir određene okolnosti. Prvo, koja je svrha ugovaranja osiguranja od odgovornosti u slučaju ozljeda na radu. Uzimajući u obzir okolnost da poslodavac kao stipulant ugovara osiguranje od odgovornosti u korist radnika kao beneficijara, svrha je u jačanju zaštite i pozicije radnika (*arg. ex* čl. 337. ZOO-a).

Kad radnik potražuje naknadu štete zbog ozljede na radu od osiguratelja na kojeg je poslodavac prenio svoju odgovornost, on ima položaj tzv. treće oštećene osobe, oštećenika iz građanskopravnog odnosa odgovornosti za štetu. To pravo na naknadu štete radnik kao treća osoba, naime, može izravno ostvarivati od osiguratelja tzv. izravnom ili neposrednom tužbom (*actio directa*) (čl. 965. ZOO-a). Mogućnost podnošenja izravne tužbe pritom nije uvjetovana prethodnom nemogućnošću naplate od poslodavca kao osiguranika, što ukazuje na postojanje dvostruke pravne osnove, potraživanja oštećenog (radnika) prema osiguraniku (poslodavcu, štetniku) i potraživanje oštećenog (radnika) prema osiguratelju. U oba opisana slučaja oštećenik (radnik) titular je vlastitog, izravnog prava.⁵⁹ Pritom se otvara i pitanje štiti li se samo materijalnoppravna pozicija radnika ili i ona procesna; drugim riječima, je li time što je poslodavac ugovorio osiguranje od odgovornosti za radnika ujedno ugovorio i primjenu pravila posebne procedure u parnici iz radnog odnosa. Treba, naime, uzeti u obzir okolnost da su obilježja posebne procedure u parnici iz radnog odnosa upravo u njezinoj žurnosti, mogućnosti da radnika kao punomoćnik zastupa osoba koja je u radnom odnosu u sindikatu čiji je on član, ali i u oslobođenju radnika od plaćanja troškova sudske pristojbe.

Drugo, povezano s pitanjem svrhe ugovaranja osiguranja od odgovornosti za naknadu štete zbog ozljede na radu, otvara se i pitanje je li osiguratelj sklapanjem ugovora s poslodavcem kao osiguranikom/stipulantom pristao ne samo na materijalnoppravnu odgovornost i sudjelovanje u postupku, već i na primjenu pravila posebne procedure u sporu iz radnog odnosa. Budući da je predmet ugovora o osiguranju osiguranje od odgovornosti zbog ozljeda, koje su pretrpljene na radu, i tako u uskoj vezi s pojedinačnim radnim odnosom, zapravo iz njega izvire, može se tvrditi da je osiguratelj znao i morao znati, te pristati i na primjenu pravila posebne procedure u parnici iz radnog odnosa. To tim više što se radi o sporovima koji inače – kad u njemu sudjeluju kao stranke radnik i poslodavac – pripadaju u područje primjene tog posebnog postupka (*arg. ex*: čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a). Uz to, ako bi u ulozi tuženika bili poslodavac i osiguratelj kao suparničari, posebna procedura u sporu iz radnog odnosa bi se, treba uzeti, primjenjivala u

⁵⁹ Tako v. Gorenc, V.; Belanić, L.; Momčinović, H.; Perkušić, A.; Pešutić, A.; Slakoper, Z.; Vukelić, M.; Vukmir, B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Zagreb, Narodne novine, 2014., str. 1576-1578. V. i Ledić, S., „Pojam radnog spora u sudskoj praksi“, u: *Građansko pravo – sporna pitanja i aktualna sudska praksa – 2019.*, Zbornik radova, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Pravosudna akademija, Tuheljske Toplice, 2019., str. 108.

odnosu na obojicu prema atrakcijskom kriteriju (*arg. a cohaerentia, a completudine ex*: čl. 50., čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a).⁶⁰

Povezano s pitanjem primjene posebne procedure u parnici iz radnog odnosa kad je u ulozi tuženika osiguratelj, otvara se i pitanje jesu li ta posebna pravila u načelu neutralna, odnosno primjenjuju li se ona neovisno o personalnom kriteriju, procesnom položaju radnika i poslodavca. Kao što je uvodno istaknuto, bitno obilježje je odredba posebne procedure u parnici iz radnog odnosa u načelnoj hitnosti u postupanju. Uz načelnu deklaraciju hitnosti, ZPP je posebno odredio trajanje prvostupanjskog postupka, kao i drugostupanjskog postupka u povodu žalbe (čl. 434. ZPP-a). Tomu treba pridodati i da žalba u ovim postupcima može djelovati nesuspensivno (čl. 437. ZPP-a).⁶¹

Promatrajući i analizirajući posebne odredbe ZPP-a inspirirane potrebom hitnog rješavanja radnih sporova, može se tvrditi da i osiguratelj općenito kao tuženik ima pravni interes za brзом i jeftinijom, a time i učinkovitom pravnom zaštitom. Suprotno, ne bi se moglo tvrditi da osiguratelj nema pravni interes za učinkovitom pravnom zaštitom. Također, okolnost da je radnik oslobođen plaćanja sudske pristojbe (čl. 11. st. 1. t. 3. ZSP-a) nije nužno na teret osiguratelja kao tuženika, već državnog proračuna odnosno posljedično, svih poreznih obveznika.

U prilog zauzimanja stava o primjeni pravila posebne procedure u parnici iz radnog odnosa u sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu, kad se u ulozi tuženika nalazi osiguratelj, govore i pragmatične okolnosti; radnik uvijek može tužiti i poslodavca i osiguratelja kao suparničare na pasivnoj strani te primjenom atrakcijskog kriterija postići i primjenu posebne procedure u parnici iz radnog odnosa i u odnosu na osiguratelja (*arg. a cohaerentia, a completudine ex*: čl. 50., čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a). Okolnost postojanja većeg broja subjekata u jednoj procesnoj ulozi, međutim, poskupljuje postupak te utječe na njegovo vremensko trajanje, općenito učinkovitost pravne zaštite. Stoga bi se i o tim okolnostima trebalo voditi računa prilikom optiranja za određeni stav.

Analizirane okolnosti i argumenti govore o potrebi zauzimanja stava *in favorem* radnika, te prihvaćanja primjene pravila posebnog postupka u parnici iz radnog odnosa (i) u slučajevima sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu, kad se u ulozi tuženika nalazi (samo) osiguratelj. Općenito, prilikom određenja radnog spora, te primjene pravila takve posebne procedure, u središtu bi trebao biti ne samo personalni kriterij, već i kriterij predmeta spora i materijalnog prava, koje treba primijeniti kao mjerodavno na utvrđeno činjenično stanje. O zahtjevu radnika protiv osiguratelja – kao i u slučaju kad radnik tuži svog poslodavca – sudi se (primarno) primjenom propisa, koji reguliraju radnopravne odnose, uključujući i propise odštetnog prava, koji se odnose na odgovornost poslodavca za štetu radniku zbog ozljede na radu (čl. 111. ZR-a). Ugovor o osiguranju (materijalnopravno) legitimira osiguratelja da izvrši isplatu naknade štete zbog ozljede na radu radniku, umjesto njegova poslodavca, međutim, okolnost zaključenja i postojanja tog ugovora ne

⁶⁰ O tome v. *supra ad* 3.2.2.

⁶¹ O nekim obilježjima postupka u parnicama iz radnih odnosa v. *supra ad* 1.

mijenja pravnu prirodu spora. Dakle, i dalje bi se radilo o sporu iz individualnog radnog odnosa, koji je potrebno riješiti (primarno) primjenom propisa koji reguliraju radnopravne odnose.⁶²

3.2.4. Spor radi naknade štete zbog ozljede na radu ili smrti radnika između nasljednika radnika te poslodavca i/ili osiguratelja

Prilikom rasprave o primjeni pravila posebne procedure u sporovima iz radnih odnosa, u sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu radnika, trebalo bi uzeti u obzir i analizirati slučaj procesnopravne sukcesije u pravni položaj radnika kao tužitelja do koje je došlo uslijed univerzalne materijalnopravne sukcesije; dakle, okolnost da su nasljednici radnika kao univerzalni sukcesori nastavili postupak radi naknade štete zbog ozljede na radu, nakon njegova prekida uslijed smrti radnika kao tužitelja (čl. 212. t. 1. ZPP-a), protiv poslodavca i/ili osiguratelja poslodavca. Od opisane procesnopravne situacije trebalo bi, čini se, razlikovati one parnice u kojima su nasljednici ostavitelja/radnika pokrenuli postupak radi naknade štete zbog smrti ostavitelja/radnika protiv poslodavca/štetnika i/ili osiguratelja poslodavca.

U prvom slučaju, radnik je podnio tužbu radi naknade štete zbog ozljede na radu protiv poslodavca i/ili osiguratelja poslodavca, a u kojem postupku su se (primarno) primjenjivala pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa (čl. 433. – čl. 437. ZPP-a; čl. 131. – čl. 139. ZR-a). Uslijed smrti radnika kao tužitelja došlo je do prekida postupka (čl. 212. t. 1. ZPP-a) te, naknadno, nastavljanja prekinutog postupka od strane nasljednika radnika kao tužitelja (čl. 215. st. 1. ZPP-a). Tu je, dakle, uslijed univerzalne materijalnopravne sukcesije došlo i do univerzalne procesnopravne sukcesije u pravni položaj stranke, i to radnika kao tužitelja, pod pretpostavkom da pravni položaj prvotne stranke (radnika) u materijalnopravnom odnosu koji je posredni predmet spora, nije strogo osobne prirode, dakle, da je nasljediv.⁶³

Procesna doktrina jedinstvena je u stavu da nasljednici kao univerzalni sukcesori nastavljaju parnicu u stadiju u kojem se ona nalazi u vrijeme kad su stupili u nju.⁶⁴ Iz navedenog shvaćanja dalje bi se mogao izvesti i zaključak da se zatečena parnica – u kojoj su se do prekida postupka primjenjivala pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa – nastavlja u stadiju u kojem je parnica zatečena u vrijeme kad su nasljednici stupili u nju, uz primjenu pravila te posebne procedure u radnim sporovima. Kod procesnopravne sukcesije, naime, objektivni elementi procesnopravnog odnosa ostaju neizmijenjeni, te upravo zbog kontinuiteta objektivnog procesnopravnog odnosa, treba uzeti u obzir to da bi se on nastavljao uz primjenu pravila posebne procedure, prema kojoj se sudilo do trenutka prekida postupka. To tim više što se

⁶² U tom smislu v. i Županijski sud u Splitu, Gž-3817/2016 od 6. XII. 2018.

⁶³ U tom smislu v. i Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-636/05 od 22. III. 2006.; Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-502/08 od 10. VI. 2008.

⁶⁴ Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 5, str. 301; Dika, *op. cit.* u bilj. 51, str. 89; Poznić, Rakić-Vodinečić, *op. cit.* u bilj. 52, str. 193.

primjena pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa vezuje i uz objektivne elemente parnice, (posredni) predmet spora (*arg ex* čl. 131. – čl. 139. ZR-a).

Različito od hrvatskog sustava, neki poredbenopravni sustavi bliski hrvatskom, poput slovenskog sustava, izrijeком propisuju nadležnost radnih sudova, a time i primjenu pravila posebne procedure pred tim sudovima, u individualnim radnim sporovima o pravima i odgovornostima, dakle, pravila koja proizlaze iz radnog odnosa između radnika i poslodavca ili njihovih nasljednika (čl. 5. st. 1. b) SloZDSS-a).⁶⁵

U drugim slučajevima, kad bi nasljednici radnika, nakon njegove smrti, pokretali postupak radi naknade štete zbog smrti radnika/ostavitelja uslijed ozljede na radu, protiv poslodavca/štetnika i/ili osiguratelja poslodavca, ne bi bio ispunjen taj, čini se, niti personalni niti kauzalni kriterij primjene pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa (*arg. ex* čl. 131. – čl. 139. ZR-a). U ovom slučaju, naime, radilo bi se o sporu između nasljednika i štetnika ili njegova osiguratelja radi naknade štete u slučaju smrti uslijed ozljede na radu ostavitelja/radnika. Kauzalni kriterij, posredni predmet spora, bio bi ovlaštenje nasljednika kao univerzalnih sukcesora da traže naknadu štete zbog smrti ostavitelja protiv štetnika i/ili njegova osiguratelja. I u ovom slučaju otvorilo bi se pitanje odgovornosti poslodavca/štetnika zbog ozljede na radu, odnosno moglo bi se tvrditi da je spor povezan s individualnim radnim odnosom radnika/ostavitelja. Međutim, čini se da se ovdje ne bi radilo o radnom sporu, već o sporu koji bi se primarno trebao rješavati primjenom propisa odštetnog prava (*arg. ex* čl. 1088., čl. 1093., čl. 1094. i slj. ZOO-a).⁶⁶

U slovenskoj sudskoj praksi, međutim, Vrhovni sud Republike Slovenije izrijeком je zauzeo stav o postojanju individualnog radnog spora u slučaju kad nasljednici podnose tužbu radi naknade štete zbog smrti radnika/ostavitelja do koje je došlo uslijed ozljede na radu protiv poslodavca/štetnika.⁶⁷ Međutim, treba primijetiti da SloZDSS izrijeком regulira nadležnost radnog suda i primjenu pravila posebne procedure u individualnim radnim sporovima i za sporove, radi naknade štete između nasljednika radnika i poslodavca i/ili osiguratelja, a koji svoju osnovu imaju u individualnom radnom odnosu (čl. 5. st. 1. b) i st. 2. SloZDSS-a). Stav je slovenskog zakonodavca, naime, bio da nema opravdanih razloga da o sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu postupaju različiti sudovi (radni sudovi i oni opće nadležnosti) i primjenom pravila različite procedure, ovisno o tome tko su stranke spora (radnik ili njegovi nasljednici), iako u ovom slučaju, kad nasljednici

⁶⁵ U tom smislu v. slovensku sudsku praksu, u odnosu na (singularne) pravne sljednike poslodavca kao tuženika – *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 26/2015 od 11. I. 2016.; u odnosu na nasljednike radnika kao tužitelja u sporu radi naknade štete zbog smrti radnika uslijed ozljede na radu – *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 15/2008 od 23. VI. 2008.; sve citirane odluke dostupne na: <http://www.sodnapraksa.si> (25. III. 2020.).

⁶⁶ Takav je stav, čini se, na neizravan način prihvaćen u predmetu Općinskog suda u Splitu, Pn-330/16, presuda od 30. IV. 2019., koja je preinačena presudom Županijskog suda u Splitu, Gž-1381/19 od 20. II. 2020., kroz određivanje paricijskog roka u skladu s „općim odredbama“ ZPP-a, u trajanju od 15 dana. Tako, čini se, i Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-330/02 od 23. X. 2002.

⁶⁷ *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 15/2008 od 23. VI. 2008., dostupna na: <http://www.sodnapraksa.si> (25. III. 2020.).

radnika podnose tužbu radi naknade štete zbog smrti radnika uslijed ozljede na radu, javljaju se pitanja koja bi taj spor mogla kvalificirati kao spor koji bi bio izvan domašaja radnopravnog odnosa; dakle, kao spor na koji bi se primarno primjenjivala pravila odštetnog prava.⁶⁸

4. ZAKLJUČAK

Prilikom analize i rasprave o neujednačenoj sudskoj praksi koja se javila u odnosu na pitanje primjene pravila posebne procedure u sporu iz radnog odnosa i na sporove radi naknade štete zbog ozljede na radu, i to u slučaju kad je u ulozi tuženika osiguratelj, treba uzeti u obzir svrhu ugovaranja osiguranja od odgovornosti u slučaju ozljeda na radu. Ugovaranjem osiguranja od odgovornosti štiti se ne samo materijalnopravna pozicija radnika već i ona procesna; drugim riječima, treba uzeti da je poslodavac ugovaranjem osiguranja od odgovornosti ujedno ugovorio i primjenu pravila posebne procedure u parnici iz radnog odnosa, a ta je okolnost bila poznata odnosno morala biti poznata i njegovu osiguratelju, uzimajući u obzir predmet osiguranja. Uz to, promatrajući i analizirajući posebne odredbe ZPP-a, inspirirane potrebom hitnog postupanja i rješavanja u parnicama iz radnog odnosa, dolazi se do zaključka da su one neutralne u odnosu na personalni kriterij, kao i do stava da i osiguratelj – općenito kao tuženik – ima pravni interes za brzom i jeftinijom, a time i učinkovitijom pravnom zaštitom. Osim toga, okolnost da je radnik oslobođen plaćanja sudske pristojbe u parnicama iz radnog odnosa nije nužno na teret osiguratelja kao tuženika, već državnog proračuna odnosno, posljedično, svih poreznih obveznika.

U prilog zauzimanja stava o primjeni pravila posebne procedure u parnici iz radnog odnosa i u slučajevima naknade štete zbog ozljede na radu, kad se u ulozi tuženika nalazi osiguratelj, govori i jedan pragmatični argument; radnik uvijek može tužiti i poslodavca i osiguratelja kao suparničare na pasivnoj strani, te primjenom atrakcijskog kriterija postići i primjenu posebne procedure u parnici iz radnog odnosa i u odnosu na osiguratelja. Okolnost postojanja većeg broja subjekata u jednoj procesnoj ulozi, međutim, poskupljuje postupak te utječe na vremensko trajanje postupka, općenito učinkovitost pravne zaštite.

Provedena analiza i rasprava u radu govore u prilog prihvaćanja shvaćanja *in favorem* radnika, te primjene pravila posebnog postupka u parnici iz radnog odnosa i u slučajevima sporova radi naknade štete zbog ozljede na radu, kad se u ulozi tuženika nalazi (samo) osiguratelj. Općenito, prilikom određenja radnog spora, te primjene pravila takve posebne procedure u središtu bi trebao biti ne samo personalni kriterij, već i kriterij (posrednog) predmeta spora i materijalnog prava koje treba primijeniti kao mjerodavno na utvrđeno činjenično stanje.

Izazovne, također, mogu biti i situacije kad nasljednici radnika kao univerzalni sukcesori nastavljaju postupak radi naknade štete zbog ozljede na radu, nakon

⁶⁸ Tako *ibid.*

njegova prekida uslijed smrti radnika kao tužitelja, protiv poslodavca i/ili osiguratelja poslodavca, kao i one u kojima su nasljednici ostavitelja/radnika pokrenuli postupak radi naknade štete zbog smrti ostavitelja/radnika protiv poslodavca/štetnika i/ili njegova osiguratelja.

U ovom prvom slučaju, procesnopravne sukcesije u pravni položaj stranke, s obzirom na to da objektivni elementi procesnopravnog odnosa ostaju neizmijenjeni, treba uzeti u obzir da bi se on nastavljao uz primjenu pravila posebne procedure prema kojoj se sudilo do trenutka prekida postupka. To tim više što se primjena pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa vezuje i uz objektivne elemente parnice, (posredni) predmet spora. U drugim slučajevima kad bi nasljednici radnika, nakon njegove smrti, pokretali postupak radi naknade štete, zbog smrti radnika/ostavitelja, uslijed ozljede na radu, protiv poslodavca/štetnika i/ili njegova osiguratelja, ne bi bio ispunjen, čini se, niti personalni niti kauzalni kriterij primjene pravila postupka u parnicama iz radnih odnosa. U ovom slučaju, naime, radilo bi se o sporu između nasljednika i štetnika ili njegova osiguratelja radi naknade štete u slučaju smrti uslijed ozljede na radu ostavitelja/radnika. Kauzalni kriterij, posredni predmet spora, bio bi ovlaštenje nasljednika kao univerzalnih sukcesora da traže naknadu štete zbog smrti ostavitelja protiv štetnika i/ili njegova osiguratelja. I u ovom slučaju, naime, moglo bi se tvrditi da je spor povezan s individualnim radnim odnosom radnika/ostavitelja. Međutim, čini se, da se ovdje ne bi radilo o radnom sporu, već o sporu koji bi se primarno trebao rješavati primjenom propisa odštetnog prava.

Različito od hrvatskog normativnog uređenja, treba primijetiti da neki poredbenopravni sustavi bliski hrvatskom, poput slovenskog, izrijeком reguliraju nadležnost radnih sudova, a time i primjenu pravila posebne procedure pred tim sudovima, u individualnim radnim sporovima o pravima i odgovornostima koje proizlaze iz radnog odnosa između radnika i poslodavca ili njihovih nasljednika, pa i kad se kao tuženik u sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu radnika javlja (samo) osiguratelj.

U cilju otklanjanja neujednačenosti u suđenju, a time i pravne nesigurnosti građana, u prvom redu radnika, trebalo bi, *de lege ferenda*, izrijeком u odredbe ZPP-a o posebnom postupku u parnicama iz radnih odnosa propisati da nadležni sudovi postupaju prema tim posebnim pravilima i u onim sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu u kojima je tužen (samo) osiguratelj poslodavca, kao i u radnim sporovima o pravima i obvezama koje proizlaze iz radnog odnosa između radnika i poslodavca ili njihovih nasljednika, odnosno pravnih sljednika. Također, bilo bi potrebno razmisliti i o odgovarajućim intervencijama, *de lege ferenda*, u propis o sudskim pristojbama. U tom smislu, posebice bi se trebala razmotriti mogućnost da se od plaćanja sudske pristojbe oslobodi radnik i u onim sporovima radi naknade štete zbog ozljede na radu koji se vode (samo) protiv osiguratelja.

POPIS LITERATURE

1. Aras Kramar, Sladana, *Postupak pred trgovačkim sudovima, Trgovački statusni parnični postupci*, Narodne novine, Zagreb, 2014.
2. Aras, S., „Sudski postupak u individualnim radnim sporovima“, *Pravo i porezi*, br. 2, 2014., str. 42-54.
3. Betetto, N., „Sosporniki“, u: Ude, L.; Galič, A. (ur.), *Pravdni postopek; Zakon s komentarjem*; 2. knjiga, Uradni list: GV Založba, Ljubljana, 2010., str. 237-263.
4. Crnić, I., „Naknada štete iz radnog odnosa“, *Informator*, br. 6383, 14. IX. 2015., str. 2-8.
5. Crnić, I., „Naknada štete iz radnog odnosa“, *Informator*, br. 6387, 12. X. 2015., str. 2-8.
6. Crnić, I., *Zakon o radu – Primjena u praksi: sa sudskom praksom po Zakonu o radu i drugim povezanim zakonima, literaturom i opsežnim abecednim kazalom pojmova*, 4. izd., Zagreb, Organizator, 2017.
7. Dika, M., *Građansko parnično pravo, Stranke, njihovi zastupnici i treći u parničnom postupku, IV. knjiga*, Narodne novine, Zagreb, 2008.
8. Dika, M.; Potočnjak, Ž.; Gotovac, V., „Radni sporovi“, u: Potočnjak, Ž. (ur.), *Radni odnosi u Republici Hrvatskoj*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Organizator, Zagreb, 2007., str. 649-770.
9. Dika, M., „Sudska zaštita u diskriminacijskim radnim sporovima“, u: Ruždjak, M. (opća redakcija), *Ogledi o novom Zakonu o radu – glavna obilježja, ugovori o radu, menadžerski ugovori, plaće, dopusti, otkazi, program zbrinjavanja*, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 171-199.
10. Dika, M., „Sudski postupak u radnim sporovima zbog povrede prava iz radnog odnosa“, u: Ruždjak, M. (opća redakcija), *Ogledi o novom Zakonu o radu – glavna obilježja, ugovori o radu, menadžerski ugovori, plaće, dopusti, otkazi, program zbrinjavanja*, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 135-170.
11. Ebisui, M; Cooney, S.; Fenwick, C., „Resolving individual labour disputes: A general introduction“, u: Ebisui, M; Cooney, S.; Fenwick, C. (ur.), *Resolving individual labour disputes: A comparative overview*, International Labour Office, Geneva, 2016., https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_488469.pdf (20. III. 2020.), str. 1-32.
12. Examination of Grievances Recommendation, No. 130, International Labour Organization, Geneva, 1967., https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEX_PUB:12100:0:NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312468:NO (20. III. 2020.).
13. Fasching, H. W., *Lehrbuch des osterreichischen Zivilprozeßrechts*, 2. izd., Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 1990.
14. Galič, A., „Slovenia“, *Kluwer Law International*, Alphen aan den Rijn, 2008.
15. Gorenc, V.; Belanić, L.; Momčinović, H.; Perkušić, A.; Pešutić, A.; Slakoper, Z.; Vukelić, M.; Vukmir, B., *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, Zagreb, Narodne novine, 2014.

16. International Training Centre of the International Labour Organization, *Labour Dispute Systems, Guidelines for improved performance*, International Training Centre of the International Labour Organization, Turin, 2013., https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---dialogue/documents/publication/wcms_211468.pdf (20. III. 2020.).
17. Ledić, S., „Pojam radnog spora u sudskoj praksi“, u: *Građansko pravo – sporna pitanja i aktualna sudska praksa – 2019.*, Zbornik radova, Vrhovni sud Republike Hrvatske, Pravosudna akademija, Tuheljske Toplice, 2019., str. 101-111.
18. Milković, D., „Sudska zaštita prava iz radnog odnosa“, *Radno pravo*, br. 7-8, 2012., str. 31-47.
19. Poznić, B.; Rakić-Vodinelić, V., *Građansko procesno pravo*, 17. izd., Pravni fakultet Univerziteta Union u Beogradu, Službeni glasnik, Beograd, 2015.
20. Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, VII. izd., Narodne novine, Zagreb, 2004.
21. Voluntary Conciliation and Arbitration Recommendation, No. 92, International Labour Organization, Geneva, 1951., https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NOR_MLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312430:NO (20. III. 2020.).

Pravni izvori

1. Ovršni zakon, Narodne novine, 112/2012, 25/2013, 93/2014, 55/2016, 73/2017.
2. Pomorski zakonik, Narodne novine, 181/2004, 76/2007, 146/2008, 61/2011, 56/2013, 26/2015, 17/2019.
3. *Zakon o delovnih in socialnih sodiščih* Republike Slovenije, Uradni list, 2/2004, 10/2004 – ispravak, 45/2008 – Zakon o arbitraži (ZArbit), 45/2008 – Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (ZPP-D), 47/2010 – Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije, 43/2012 – Odluka Ustavnog suda Republike Slovenije, 10/2017 – Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (ZPP-E).
4. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2003., Narodne novine, 117/2003.
5. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2011., Narodne novine, 57/2011.
6. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2019., Narodne novine, 70/2019.
7. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o područjima i sjedištima sudova iz 2011., Narodne novine, 84/2011.
8. Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018.
9. Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, 4/1977 – 35/1991; Narodne novine RH, 26/1991, 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/2003, 88/2005 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona,

2/2007 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/2008, 96/2008 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/2008 – ispravak, 57/2011, 148/2011 – pročišćeni tekst, 25/2013, 89/2014 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/2019.

10. Zakon o područjima i sjedištima sudova, Narodne novine, 67/2018.
11. Zakon o radu, Narodne novine, 93/2014, 127/2017, 98/2019.
12. Zakon o ravnopravnosti spolova, Narodne novine, 82/2008, 138/2012, 69/2017.
13. Zakon o sudskim pristojbama, Narodne novine, 118/2018.
14. 1Zakon o suzbijanju diskriminacije, Narodne novine, 85/2008, 112/2012.

Sudska praksa

1. Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2370/16 od 2. I. 2018.
2. Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2379/17 od 12. IX. 2018.
3. Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2383/16 od 15. XII. 2017.
4. Općinski radni sud u Zagrebu, Pr-2785/16 od 30. I. 2018.
5. Općinski sud u Splitu, Pn-330/16 od 30. IV. 2019.
6. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž-502/08 od 10. VI. 2008.
7. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2243/98 od 20. II. 2002. – cit. prema Crnić, I., *Zakon o radu – Primjena u praksi: sa sudskom praksom po Zakonu o radu i drugim povezanim zakonima, literaturom i opsežnim abecednim kazalom pojmova*, 4. izd., Zagreb, Organizator, 2017., str. 264.
8. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev-2301/89 od 10. IV. 1990., PSP-51/135.
9. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-327/09-2 od 4. VI. 2009.
10. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-330/02 od 23. X. 2002.
11. Vrhovni sud Republike Hrvatske, Revr-636/05 od 22. III. 2006.
12. *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 10/2007 od 16. V. 2007., dostupna na: <http://www.sodnapraksa.si> (24. III. 2020.).
13. *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 15/2008 od 23. VI. 2008., dostupna na: <http://www.sodnapraksa.si> (25. III. 2020.).
14. *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 26/2015 od 11. I. 2016., dostupna na: <http://www.sodnapraksa.si> (25. III. 2020.).
15. *Vrhovno sodišče* Republike Slovenije, Sklep VIII R 34/2007 od 11. XII. 2007.; dostupna na: <http://www.sodnapraksa.si> (24. III. 2020.).
16. Županijski sud u Osijeku, Gž-1799/16 od 21. X. 2016.
17. Županijski sud u Rijeci, Gž-574/95 od 3. IV. 1996. – cit. prema Crnić, I., *Zakon o radu – Primjena u praksi: sa sudskom praksom po Zakonu o radu i drugim povezanim zakonima, literaturom i opsežnim abecednim kazalom pojmova*, 4. izd., Zagreb, Organizator, 2017., str. 263.
18. Županijski sud u Rijeci, Gž R-201/18 od 6. IX. 2018.
19. Županijski sud u Rijeci, Gž R-72/18 od 28. VI. 2018.
20. Županijski sud u Splitu, Gž-1381/19 od 20. II. 2020.
21. Županijski sud u Splitu, Gž-3817/16 od 6. XII. 2018.

22. Županijski sud u Splitu, Gž R-155/16 od 23. I. 2017.
23. Županijski sud u Splitu, Gž R-463/19 od 29. VIII. 2019.
24. Županijski sud u Zagrebu, Gž-2387/18 od 15. V. 2018.
25. Županijski sud u Zagrebu, Gž R-1481/18 od 13. XI. 2018.
26. Županijski sud u Zagrebu, Gž R-1672/16 od 6. III. 2017.

APPLICATION OF THE RULES OF PROCEDURE IN LABOUR DISPUTES - SOME LEGAL REMARKS

The aim of this paper is to analyse and discuss the scope of application of the rules of the Civil Procedure Act (CPA) on special proceedings in labour disputes. It should be noted that neither the CPA nor the Labour Act defines the term of a labour dispute. In domestic case law, in particular is questionable whether a labour dispute is a dispute initiated by an employee for compensation for work-related injury against an insurer where the employer has provided liability to workers for work-related injuries. Moreover, there is a lack of uniformity of case law on this legal issue.

This paper first attempt to define the concept of a labour dispute in general, taking into account relevant theoretical sources. Then follows a section on the concept of a labour dispute in domestic case law, in which the different views on the legal nature of a particular category of disputes are discusses and analyses, namely a dispute initiated by an employee for compensation for work injury against an insurer with whom employer secured liability, as well as the dispute that the successor of the worker (deceased) continues after the termination of the proceedings following the death of the worker as the plaintiff, or the dispute that the successor initiates for the compensate for the death of the worker (deceased) against the employer of the worker (deceased) and/or his insurer. In the analysis and discussion on the concept of a labour dispute, certain comparative sources of law and case law (Slovenia) are taken into account. The concluding part of this paper contains a summary synthesis of the main research results, as well as specific *de lege ferenda* projections.

Key words: *labour dispute, dispute for damages, injury at work, case law, procedure*